

KÜRT SİYASETİNDE İPLER GERİLİRKEN

Ali Bayramoğlu

Giriş: Barış ve savaş arasında gidiş gelişler

Kürt meselesi, nedenleri ve sonuçları itibariyle Türkiye'nin ne denli temel ve kritik meselelerinden birisini oluşturuyorsa, bu sorunu çözmeye yönelik 2013-2015 barış hamlesi, Türk toplumsal ve siyasal hayatının o denli belirleyici ve önemli politik cihazlarından birisiydi.

Kürt meselesi gibi köklü çatışmaların çözümü, pek çok örneğin gösterdiği gibi tarihsel süreçler içinde ilerler ve sonuca ulaşır. Bu süreçlerin iniş ve çıkışlara tabi olması, çatışma ve görüşme dönemlerinin birbirini takip etmesi, hatta iç içe geçmesi son derece olağandır.

Türkiye açısından da 2013-2015 dönemi önemli, umut verici bir barış umudu, bir çıkış anıydı.

2015'in Temmuz'unda yeniden başlayan ve çözüm süreci evresini sona erdiren çatışma da ciddi bir iniş evresidir.

Bu iki ucu birlikte ele almak, her birinin büyük bir tarihi sürecin farklı aşamalarını oluşturduğuna işaret etmek en gerçekçi yaklaşımdır.

O zaman temel soru, bir yandan iniş evresinin dinamikleri, içinde bulunduğu aşamanın tarifi, öte yandan yeniden çıkış dönemine ya da çözüm çabalarına yönelik ipuçları içerip içermediğidir.

KÜRT SİYASETİNDE İPLER GERİLİRKEN - Ali Bayramoğlu

I. Durum: Çatışmanın içinde bulunduğu evre

Bariş sürecini kesintiye uğratan ve çatışmalara zemin hazırlayan, en önemli faktör, Ortadoğu'da yaşanan gelişmelerin Türkiye'ye yansması olmuştur.¹

Suriye'deki Kürt ilerleyişinin Türk sistemi tarafından varoluşsal bir tehdit olarak algılanması, Kürt hareketinin geleceğe dair somut umutlarının, Türkiye'yi somut endişelere sürüklemesine dair "teşhis" hala güncelliğini ve önemini korumaktadır.

Kürt hareketinin 2015 yaz aylarında Türkiye'nin Güneydoğu'sunda başlattığı özerklik hamlesi ve hendek siyaseti bir bakıma Suriye'deki kanton modelini Türkiye'ye taşımak istemesinden kaynaklanıyordu. Bu hamle, devlet tarafındaki mevcut endişeyi ikiye katladı. Suriye'nin kuzeyindeki PYD-PKK kontrolü ve kökleşmesinin resmi politika ve bakış için içerdiği risklere, bir diğeri, (ilk kez yaşanan bir çatışma aşaması olarak) Türkiye içindeki kentsel alanların kontrolü, bu alanlarda açık egemenlik savaşı ekleniyordu. "Kürt Cephesinde Son Durum (2015 güzünden 2016 Güzüne)" başlıklı değerlendirmede bu konuyu ayrıntılarıyla el almıştım.²

2016 Mayıs'ına gelindiğinde genel görüntü, devletin PKK'yı silahla denetlediği alanlardan görece söktüğü yönündeydi. Ancak bunun bedeli ağır olmuştur. Devletin bunu ağır tahribatları göze alarak ve bu bedeli ödeyerek yapabildiğini söylemek gerekir. Savaş evresi insani, siyasi, ekonomik büyük bir tahribata yol açarken, örgüt fiili siyasi egemenlik iddiasına dayalı stratejisinde, devlet ise insan hakları ihlalleri konusunda çıta atlatıyordu.

¹ Bkz: Bayramoğlu, Ali, 'The Process of Resolution: from Politics to Arms', October 2015, Democratic Progress Institute: <http://www.democraticprogress.org/wp-content/uploads/2015/11/Ali-Bayramoğlu-Assesment-in-3-langauges-Nov-2015.pdf>

² Bkz: Bayramoğlu, Ali, 'The Latest Situation on the Kurdish Front, Autumn 2015-2016', September 2016, Democratic Progress Institute: <http://www.democraticprogress.org/wp-content/uploads/2016/09/Ali-Bayramoğlu-assessment.pdf>

KÜRT SİYASETİNDE İPLER GERİLİRKEN - Ali Bayramoğlu

Bir evresi bitmekle birlikte, çatışmalar doğal olarak sona ermemiştir. PKK'nın nokta kent saldırıları, bombalı eylemleri, suikastlarıyla, devletin baskınları devam etmektedir. Bu itibarla bakıldığında gerek 2015 Temmuz'daki başlayan savaş gerek tarafların temel politikaları açısından ortada bugüne kadar uzanan bir süreklilik bulunmaktadır.

Ancak ülke siyasi hayatında önemli bir gelişme, 15 Temmuz askeri darbe girişimi bu süreklilik çerçevesinde Kürt meselesindeki denge ve politikalara önemli etkide bulunmuştur.

Bu darbe girişimi, ülkenin yaşadığı en ağır devlet krizlerinden birisine işaret ederken, olağanüstü halin ilan edilmesine vesile olmuş ve güvenlikçi siyasi iklimi kesifletmiştir.

Bu durumda, söz konusu sürekliliği iki kademede ele almak faydalı olacaktır. Bu iki kademeyi, 15 Temmuz 2016'ye kadar olan gelen görünüm ve durum ile 15 Temmuz sonrası yaşanan Kürt meselesinde gelişmeler ve taşıdıkları siyasi anlam oluşturmaktadır.

II. 15 Temmuz öncesi, devlet, siyaset, örgüt

AKP.

AKP politikaları açısından bakıldığında, endişe ruh hali, tehdit algısı üzerinden güvenlikçi tam alan denetimi politikaları öne çıkmıştır.

Bu politikaların bu evrede göze çarpan üç boyutu olduğu söylenebilir.

İlki askeri boyuttur. Devlet önce Güneydoğu'da, daha sonra Suriye'de tüm riskleri göze alarak, hoyrat yöntemlerden kaçınmadan, insan hakları ihlallerini umursamadan örgüte yönelik güç

KÜRT SİYASETİNDE İPLER GERİLİRKEN - Ali Bayramoğlu

kırma, püskürtme, alan ve meşruiyet daraltma, kazıma hamlelerine girişmiştir. 2015 Temmuz ayında başlayan 2016 baharına kadar süren iç güvenlik harekâtları bu stratejinin eseridir.

İkincisi güvenlikçi siyaset boyutudur. Güvenlikçi söylem ve bakış adım adım tüm siyasi alanı kuşatmış, Kürt temsili, talepleri ve siyasetine ilişkin alan daraltılmıştır. Kürt hareketi ve Kürt talepleriyle toplum arasındaki bağları koparmak, Kürt siyasetini ve Kürt sorunuyla ilgili siyasi tutumu kamusal-siyasi alanda kriminalize etmek izlenen ana rota olmuştur. 2015-2016 asayiş politikalarına, kent kuşatmalarına, insan hakkı ihlallerine dönük ikaz ve itirazlar, siyasi iktidar tarafından büyük bir tepkiyle, idari ve adli yaptırım mesajları ve hamleleriyle karşılanmıştır. Temel olarak HDP milletvekillerini hedefleyen dokunulmazlıkların kaldırılması, kayyum tartışmaları, kapatılan televizyonlar bunlara karşı çıkışlara yönelik otoriter açıklamalar ve uygulamalar belirleyici olmuştur.

Bu koşullarda siyasi açıdan en dikkat çekici gelişmelerden birisi de, TBMM'deki HDP dışındaki üç siyasi partinin Kürt sorunu çerçevesinde bir iktidar bloğu oluşturma eğilimidir. Güneydoğu'daki çatışmaları sadece terör ve isyan boyutuyla ele alma, ortak bir tavırla dokunulmazlıkların kaldırılmasını sağlama, bu yolla Kürt temsiline baskı altına alınması, bölünme endişesiyle Kuzey Suriye'deki AKP politikalarının koşulsuz desteklenmesi bu iktidar bloğunun ciddi işaretleri ve işleridir.

Üçüncü boyut toplumsal sahaya ilişkindir. Bu boyutu iki parçalı düşünmek gerekir.

İlk parça ülkede milliyetçi dalganın yükselmesidir. Bu yükselişte genel olarak Kürt sorununun, özel olarak Temmuz 2015'te başlayan çatışmalarının ve şiddet ortamının önemli bir yeri bulunmaktadır. Nitekim Kasım 2015 Genel Seçimleri bu konudaki ilk işaret olmuştur. Bu seçimlerin önemi, 5 ay önce yapılan ve 2002'den bu yana ilk kez AK Parti'ye tek başına iktidar olma imkânı vermeyen Haziran seçim sonuçlarına oranla kuvvetli bir geri dönüşe işaret etmesinden kaynaklanıyordu. AK Parti kaybettiği yaklaşık yüzde 9'luk bir oyu ya da seçmeni

KÜRT SİYASETİNDE İPLER GERİLİRKEN - Ali Bayramoğlu

Kasım başında geri kazanıyor, seçim sonuçları muhafazakâr toplumsal dalganın yeniden kabarmasına ve ÷lke siyasetine yeniden ağırlık koymasına tanıklık ediyordu. Seçim haritası üzerine yapılan çalışmalar, yüzde 9'luk oy kaybıyla çözümlü süreci arasında kuvvetli ilişkiler olduğunu göstermiştir.

Nitekim iki seçim aralığını oluşturan Haziran-Kasım ayları arasındaki dönem silahlı özerklik ilanlarının, iç güvenlik hareketlerinin, kentlerdeki bombalı eylemlerin en yoğun olduğu dönemlerden birisidir. AKP'nin Haziran ayında kaybettiği oyları Kasım ayında geri almasının en önemli nedeni bu şiddet ortamı ve siyasi iktidarın çözümlü süreci defterini kapadığını ilan etmesidir.

Toplumsal sahadaki ikinci gelişme, AK Parti'nin çözümlü sürecinin bittiğini açıklamasıyla birlikte, Kürt sorunu için yeni siyasi muhatap aramaya, daha doğrusu bunu üretme politikalarına soyunmasıdır. Bölgenin muhafazakar kanaat önderleriyle yapılan toplantılar, din unsurunun ve dini grupların öne çıkarılma çabası bu açıdan dikkat çekici bir gelişme olmuştur. Bu girişimi din unsurunu kullanarak, alternatif bir alan ve iklim, PKK'yı devre dışı bırakacak, eski "takdir ve arz siyaseti"ne geri dönüş olarak tanımlanmak yanlış olmaz. Nitekim bu girişimin Kürt toplumsal ve siyasi alanını çoğulcılaştırmaktan çok, PKK'ya alternatif ve karşı mikro temsil ve siyasi yapılar üretmek üzerine olduğu açıktır. Bu tür girişimlerin, siyasi iktidarın istediği sonuçları vermesi mümkün olmamakla birlikte, Kürt alanında yeni gerginliklerle ve devlet destekli grupların oluşumuna yol açma riski her zaman bulunmaktadır.

Örgüt.

15 Temmuz'a kadar geçen evre, örgüt açısından ele alındığında Suriye kanton modelini Türkiye'ye taşıma hamlesi ve bunun sonuçlarıyla özetlenebilir. Bu hamle, şüphesiz ki bir çatışma stratejisi üzerine kurulmuştur. Bu strateji şöyle özetlenebilir: İlk aşamada devlet mekanizmasının işleyişine engel olmak, ikinci aşamada onun yerine geçecek bir irade oluşturmak ve bunun mümkün kılacak fiili, silahlı, halk ayaklanması üzerine kurulu bir alan kontrolü sağlamak.

KÜRT SİYASETİNDE İPLER GERİLİRKEN - Ali Bayramoğlu

Bu stratejinin Rojava'nın Kürt hareketi açısından kazandığı önemle şüphe yok ki, yakından ilişkisi bulunmaktadır. 2013'ten itibaren artan biçimde PYD'nin yerel aktif bir güç olarak organize olması, IŞİD'e karşı uluslararası koalisyonla yaptığı işbirliği, bu çerçevede oluşturduğu meşruiyet hattı yanında, yaşam alanı olarak Irak sınırından Afrin'e uzanacak bir alan kontrolünü tanımlaması sanırız Kürt hareketi için hayati önem kazanmıştır. Bu önem, örgüt açısından Kürt sorununun merkezini biri Türkiye diğeri Suriye olmak üzere iki eşit ağırlığa bölerken, iddia alanı olarak Suriye ve Türkiye'yi bir bütün haline getirmiştir.

Temmuz 2015 sonrası Güneydoğudaki örgüt hamleleri bu tabloyla bağlantılıdır. Sonuçları itibariyle bakıldığı zaman, örgüt istediği geniş kitle desteğini elde edememiş, fiili özerklik arayışı da istediği sonuca erişmemiştir. Devlet, daha önce belirtildiği gibi insan hakları, demokrasi ve imajı açısından bedeller ödeyerek ayaklanma hamlesi olarak gördüğü bu dalgayı bastırmıştır. Örgütün kayıpları bu çerçevede binlerle ifade edilmektedir.

III. 15 Temmuz sonrası siyasi iklim ve Kürt meselesi

15 Temmuz darbe girişimi Türkiye'nin başta Kürt meselesi ve politikası olmak üzere siyasi ve toplumsal hayatına uzun süreli damga vuracak bir gelişmeyi ifade etti.

Darbe girişiminin üç ciddi siyasi sonucu oldu.

İlki hala devam etmekte olan büyük bir devlet krizidir. Bu kriz, Silahlı Kuvvetler, emniyet güçleri, yargı ve eğitim kurumu başta olmak tüm devlet dokusunda büyük bir yer tutan Gülenci kitlenin ürettiği risk ve çöküntü olarak tanımlanabilir. 356 generalinin yarısının darbeci ya da Gülenci olduğu iddiasıyla meslekten atıldığı, personelinin büyük bir kısmının kripto Gülenci olduğundan şüphelenildiği, bu anlamda büyük bir çöküntüye uğrayan ve yeniden yapılanma ihtiyacı içinde olan Silahlı Kuvvetler duruma açık bir örnektir. Adliyede de, hâkim ve savcılarının yaklaşık yüzde

KÜRT SİYASETİNDE İPLER GERİLİRKEN - Ali Bayramoğlu

40'ı aynı gerekçelerle meslekten uzaklaştırılmıştır. Eğitim kurumlarından uzaklaştırılan öğretmen sayısı 40.000'in üzerindedir.

İkinci etki, hukuk krizidir.

Her şeyden önce Gülencilerin ya da Güleni olduğu iddia edilen kişilerin gerek devlet, sermaye yapısı, basın içindeki yeri ve gücünün gerektirdiği tasfiye, hukuk sınırlarını zorlayacak kadar büyük çaplıdır. Bu kişilerin kendisini gizleme özelliği, idareyi bu tasfiyelerde kanıt kadar şüphle hareket etmeye itmiş, bu durum ise, tasfiyeler sırasında mağduriyetlere, haksızlıklara da yol açmıştır. Sistem, yürütmesi, yasaması ve yargısıyla bu çapta bir tasfiye mekanizmasını doğrulayıp, işleri hâle sokmaya çalıştıkça, onlar da bu eksik ve keyfi çalışmadan etkilenmekte, hukuk zeminindeki kayma artmaktadır.

Üçüncü etki darbe sonrası ilân edilen olağanüstü hâl rejiminin kullanım biçimiyle ilgilidir. Siyasi iktidar bu rejimin kimi temel hak ve hürriyetleri devre dışı bırakan olanaklarını, kendi asayişçi Kürt politikasını yürütmek için de kullanmaktadır. Kürt siyasi hareketi ve görünürlüğü de bu furyadan nasibini almakta, Bu çerçevede Kürt hareketinin ve muhalefetin tasfiyesi, tasfiyelerden ve yeni düzenlemelerden hareketle AK Parti'nin devlet üzerinde kurduğu hegemonya, en idari ve adli işlemlerde niyet tahmini ve takdir üzerine kurulu bir keyfilik öne çıkmakta ve rejimin ana rengini belirlemektedir.

Bu büyük dalga, milliyetçi, otoriter, devletçi bir dalgadır ve siyasi dinamikleri kuşatmaktadır. Bu çerçevede yukarıda altını çizdiğimiz iktidar bloğu da 15 Temmuz'dan sonra ivme kazanmıştır. 15 Temmuz öncesi, Türkiye'nin Kürt meselesinin Ortadoğu ve Suriye'yle iç içe girmesi ya da bu bölgedeki Kürt ilerleyişinin yarattığı endişe ya da tarihi milli sınırlar hassasiyeti AK Parti-MHP-CHP arasındaki tarihi bir iktidar bloğu oluşmasına zemin hazırlamıştı. 15 Temmuz sonrası ise Gülen tehdidi bu blokun şemsiyesinin altında AK Parti-MHP arasında bir yakınlaşmayı ve ittifakı üretmiştir. Milliyetçi hassasiyetler, devlet merkezli siyaset algısı yeni ittifaklar çerçevesinde de

KÜRT SİYASETİNDE İPLER GERİLİRKEN - Ali Bayramoğlu

karşımıza çıkmaktadır.

Nitekim bu ittifak Türkiye'yi hızla başkanlık rejimine doğru sürüklemektedir.

Erdoğan'ın eğilimleri dikkate alınacak olursa, başkanlık sistemi nevi şahsına münhasır bir yönetim modelini resmetmektedir. Bu model, kuvvetler ayrılığı düzeninden fiili kuvvetler birliğine doğru bir geçişi ima etmektedir. Hedefini, bir liderlik sistemi olarak tanımlamak gerekir. Yürütmenin doğrudan lider tarafından temsil edildiği, liderin çoğunluk ve hâkim parti üzerinden yasama organına hakim olduğu, yargının iktidarla ilişkilerinin yoğunlaştığı bu sistemde, bir başka özellik lider ile kamuoyu arasındaki kurumsal katmanların sayısının azalması, plebisiter demokrasinin yeni bir tarzının inşasıdır.

AKP-MHP ittifakıyla başkanlık sistemine doğru ilerleyişin sadece ülkenin demokratik yapısı açısından değil, Kürt meselesi açısından da önemi sonuçları bulunacaktır. Zira MHP'nin, AK Parti'nin dikkate alacağını söylediği anayasa hassasiyetleri aslında şu üç ön koşuldan oluşuyor:

- Kürt meselesinin çözümü için özerklik, eyalet ya da bölge yönetimleri ile yerel yönetimlerin yetkilerinin artırılması gibi her tür âdemi merkezîyetçi formülün devre dışı bırakılması
- Mevcut anayasanın vatandaşlığı "Türklük" bazında tanımlayan hükümlerinin korunması
- Ana dil, ana dilde eğitim, bayrak ve benzeri ulusal simgelerin değişmemesi

Bu ön koşulların ortak noktası, Kürt sorununda barış, siyasi çözüm, taraflar arası müzakere gibi siyasi yollara tümüyle kapıyı kapatmasıdır.

Erdoğan'ın başkanlık rejimine verdiği önem yanında, bir süredir Kürt meselesinde MHP'yle benzer bir tutum benimsemesiyle bu ittifakın kapılarını şimdiden açtığı söylenebilir.

KÜRT SİYASETİNDE İPLER GERİLİRKEN - Ali Bayramoğlu

Asayiş mantığına oturan bir Kürt politikasından hareketle, özellikle devlet-toplum ilişkilerinde milliyetçi, devletçi, otoriter dalganın daha da yükselmesi hiç şaşırtıcı olmayacaktır.

15 Temmuz'un hemen öncesi başlamakla birlikte, 15 Temmuz sonrası ivme kazanan Türkiye'nin Ortadoğu politikalarındaki üslup değişikliği de gerek devlet merkezli bir siyasi algının ve milliyetçilik açısından gerekse Kürt sorunu açısından önemli bir seyir izlemiştir.

2016 yılı içinde Türkiye'nin bölgeye yönelik askeri hamle arayışları kademeli olarak artmış, Rusya'yla yaşanan ve Türkiye'yi edilgin bir konuma iten kriz sonrası, Ankara Ortadoğu politikasında bir paradigma değişikliğini akla getiren hamleler yapmış, Kürt koridoru oluşumunu engellemek, PYD'nin uluslararası ittifaklardaki etkisini azaltmak amacıyla Suriye topraklarında askeri operasyonlara girişmiştir. Caydırıcı güç olmanın yanında fiili güç olma politikasını da devreye sokmuştur. En nihayet, Şii yayılcılığı karşısında Musul'da dengeleyici güç olma ve hamilik iddiası üzerinden güç tehdidini öne alan bir dil benimsemesini bu kritik geçişe eklemek gerekir. Bu paradigma değişikliği, Tayyip Erdoğan'ın dilinde "ülke içi ve dışı bir sorunun ortaya çıktığı yere önleyici ve tehdit edici askeri müdahale olarak" tanımlanmaktadır. Nitekim Ağustos 2016'ta temel olarak IŞİD'e karşı başlayan Fırat Kalkanı operasyonu çerçevesinde PYD hedefleri Türk ordusu tarafından vurulmuş, Türkiye ilk kez bu tür bir müdahale kapısını aralamıştır.

Otoriter iklim yanında, devlet merkezli bir siyaset algısı ve milliyetçi bloklaşma, dış ve iç dinamiklerin keşiştiği noktadan üreyen ve Kürt meselesini kuşatan önemli ve yeni unsurdur.

IV. Kürt politikası

PKK'nin Temmuz 2015'te başlattığı şehir savaşları, özerklik ilanları, hendek çatışmaları, PKK'nın Güneydoğu'ya yönelik bir egemenlik savaşıydı. Bu, devlet tarafından varoluşsal bir mesele olarak algılandı ve bilindiği gibi bunun risklerini ve derinliğini taşıyan güvelik hamleleriyle, tedbirlerle karşılık buldu.

Bu tepki, 2016 yılı içinde adım adım konjonktürel tedbirlerin ötesine geçti. Siyasi rejimin ana tonlarını ve siyasi dinamiklerini etkilemeye yüz tuttu. Sistem, Kürt meselesinden başlayan ancak tüm özgürlükler düzenini etkileyen geri dönüşler yaşamaya, diğer bir ifadeyle siyasi, demokratik ve hukuki alandaki daralmalar, yapısal özellikler göstermeye başladı.

15 Temmuz öncesi, özellikle HDP'ye yönelik olarak milletvekillerinin dokunulmazlıkları kaldırıldı. Devletin Güneydoğu'daki insan hakları ihlallerini sert bir tonla eleştiren "akademisyenler bildirisini" imzalayan öğretim üyelerine (soruşturma, açığa alma, gözaltı, tutuklama gibi) yaptırımlar uygulandı. IMC televizyonu gibi kuruluşların yayın imkanları ellerinden alındı. Tüm bunlar siyasi alanda Kürt temsiline ilişkin bir daralma ya da bir siyasi alan daralması kadar, demokrasi açısından da bir alan daralmasını ifade ediyordu. Bu durum, yasal alandaki kimi sert hamleler, askeri otoriteye EMASYA benzeri yetkilerin verilmesi, iç güvenlik bölge ve harekâtlarında güvenlik güçlerinin hukuki sorumluluklarının azaltılması, savcı ve hâkimlerin kimi yetkilerini memurlara aktaran düzenlemelerle pekiştirildi.

15 Temmuz darbe girişimi sonrası ise bu otoriter politikanın dozu iyice arttırıldı. AK Parti, darbe sonrası ve darbecilere karşı tedbir olarak ilan edilen olağanüstü hal rejiminin sağladığı otoriter imkanları terörle mücadele adı altında, Kürt siyasi görünürlüğüne karşı kullanmaya başladı.

Kanun Hükmünde Kararnamelerle Kürt meselesine ve Kürt hareketine temas eden hemen tüm yayın oranları, internet siteleri, dernekler, vakıflar kapatıldı. Kürt meselesini temsil ettiği

KÜRT SİYASETİNDE İPLER GERİLİRKEN - Ali Bayramoğlu

varsayılan, Aslı Erdoğan, Necmiye Alpay gibi aydınlar tutuklandı. 24 DBP belediyesinin başkanları görevden alındı, yerlerine kaymakamlardan oluşan kayyumlar atandı. Türkiye'nin önemli muhalif gazetelerinden ve basın kurumlarından olan Cumhuriyet Gazetesi yayın kurulu üyeleri tutuklanırken, suçlamalar arasında hükümete eleştiri görünümü altında PKK'ya destek olmak da vardı.

En nihayet ülkenin en büyük Kürt kenti olan Diyarbakır'ın, 2014 seçimlerinde yüzde 55 oy alarak seçilmiş Belediye Başkanı Gültan Kışanak ve Eş Başkan Fırat Anlı'nın terör örgütüne üyelik gerekçesiyle, tutuklandılar ve yerlerine bir mülki amir kayyum olarak tayin edildi.

Bunu takiben parlamentoda temsil edilen 4 siyasi partiden birisi ve Türkiye'nin en büyük üçüncü partisi olan HDP'nin pek çok milletvekili gözaltına alındı. 59 milletvekilinden 10'u terör üyesi olma suçlamasıyla tutuklandı.

Bu adımlarla 15 Temmuz sonrası Kürt hareketiyle ilişkili olduğu varsayılan, söz ve eylemin, davranışların yasaklanması ve cezalandırılması gibi sert bir safhaya girildi.

HDP, DBP gibi Kürt hareketinin yasal ve meşru siyasi temsilcilerinin siyasal alanın dışına atılma çabası, AK Parti'nin son dönem siyasetini ve MHP'yle olan ittifakını resmetmektedir. Kürt siyasi alanı tipik bir şekilde tam devlet denetimine sokulmak istenmekte, Kürt sorununda siyasi diyalog ve çözüm kapıları iyice kapatılmakta, Kürt meselesi bir dış tehdit görüntüsüyle tanımlanmaya çalışılmaktadır.

V. Sonuç: Gelecek

Geleceğe dair ne söylenebilir?

1. Çatışma/Siyaset döngüsünde devlet açısından yeni bir çatışma evresinin tam ortasında bulunmaktadır. Bu noktadan siyaset evresine geçiş ise, en azından şu aşamada, toplumun ve siyasetin daha dayanıklı ve hazırlıklı olduğu “şiddet zorlaması”ndan çok, devletin istediği koşulları sağlamasıyla mümkün görünmektedir.
2. 15 Temmuz darbe girişimi devletin Kürt siyasetine hakim otoriter eğilimi kuvvetlendirmiştir, en azından kuvvetlenmesi yönünde bir vesile oluşturmuştur. Nitekim darbe girişimi, olağanüstü koşullar üretmiş, bu koşullarda Kürt sorunu açısından siyasi ve demokratik alan sistematik olarak sınırlandırılmış, ülke adeta DEP’li milletvekillerinin tutuklandıkları 1994 koşullarına döndürülmüştür.
3. Darbe girişimi, AKP-MHP ittifakını kolaylaştırarak çözüm sürecine dönüş ihtimalini azaltmış, en azından bu konudaki süreyi uzatmıştır.
4. Siyasete geri dönüş için zaman dilimi vermek zor olmakla birlikte, önümüzdeki 1,5-2 yıl bu açıdan sıkıntılı geçme riski taşımaktadır. Mevcut koşullara muhtemel bir anayasa referandumu ve başkanlık sistemine geçiş eklenirse, bu risk daha pekişmektedir.
5. Suriye faktörü ve buradaki hızlı değişim, çözüm süreci üzerinde olumsuz bir rol oynamıştır. Örgüt açısından olduğu kadar, Türk devleti açısından da, bir sonraki çözüm süreci bu hususu ve bölgedeki dengeleri dikkate almak durumundadır ya da bunlardan etkilenecektir. Bu durum, uluslararası aktörlerin ve dengelerin artan öneminin de altını çizer.
6. Trump’ın ABD başkanı seçilmesinin bölge ve Kürt meselesi üzerine sonuçları önümüzdeki dönem için, özellikle bu istikamette önemli bir rol oynayacaktır.